

porushennyami-intelektualnogo-rozvitku-22-20-13-14-09-2022/
звернення: 20.03.2023).

(дата

3. Принципи мотивації в роботі з дітьми. *Бібліотека методичних матеріалів*. URL: <https://vseosvita.ua/library/principi-motivacii-v-roboti-z-ditmi-205065.html> (дата звернення: 20.03.2023).

4. Принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей школярів. *Студопедія*. URL: https://studopedia.com.ua/1_331611_printsip-urahuvannya-vikovih-ta-individualnih-osoblivostey-shkolyariv.html (дата звернення: 20.03.2023).

5. Петришин Л. Й. Особливості соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання / Л. Й. Петришин // Розвиток професійної майстерності педагога. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (Тернопіль, 11-12 квітня, 2019 р.) . Тернопіль, Вектор. 2019. С.64-66.

6. Як працювати з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Методи та поради. *ГО «Смарт Освіта»*. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-pratsyuvaty-z-ditmy-z-intelektualnymy-porushennya-metody-ta-porady-2/> (дата звернення: 20.03.2023).

Олександр Чічель

фасилітатор Центру соціальної підтримки дітей
та сімей «Відкрите серце»
м. Тернопіль, Україна

Іван Маковський

здобувач вищої освіти V курсу,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

Маргарита Євтух

здобувач вищої освіти IV курсу,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: **Віра Поліщук**,

доктор педагогічних наук, професор
кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

**ПІДХІД, ОРІЄНТОВАНИЙ НА СИЛЬНІ СТОРОНИ, У
СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ
ОСОБАМИ**

У статті охарактеризовано причини вимушеної міграції населення на території України; констатовано визначення внутрішньо переміщених осіб; проаналізовано складові елементи соціальної роботи з ними. Акцентовано увагу на тому, що у соціальній роботі і соціальній підтримці внутрішньо переміщених осіб важливо опиратися на підхід, орієнтований на сильні сторони, для того, щоб оптимально використовувати потенційні можливості усіх зацікавлених суб'єктів соціальної роботи: державних і приватних підприємств, соціальних закладів і установ, благодійних організацій, територіальних громад, волонтерів і самих внутрішньо переміщених осіб.

Охарактеризовано роль Центру соціальної підтримки дітей та сімей «Відкрите серце» у допомозі внутрішньо переміщеним особам стосовно забезпечення їх безпечним житлом і створення комфортних умов проживання й адаптації до нових умов.

Мета статті полягає в аналізі діяльності благодійної організації «Центр соціальної підтримки дітей та сімей «Відкрите серце» з внутрішньо переміщеними особами.

Ключові слова: соціальна робота, внутрішньо переміщені особи, благодійна організація, допомога, соціальні послуги, соціальна підтримка, підхід, орієнтований на сильні сторони.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

За причинами внутрішнього переміщення людей належить до групи явищ вимушеної міграції, тобто таких, коли рішення щодо зміни місця проживання приймається під впливом обставин, які мають пряму чи потенційну загрозу для життя, здоров'я чи майна громадян та їх сімей: природні катаклізми, екологічні лиха, соціально-політичні фактори, воєнні конфлікти тощо. Масове внутрішнє переміщення людей в Україні упродовж 2014-2023 років спричинене широкомасштабною війною росії проти нашої країни.

Соціальна робота і соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб визнана одним із пріоритетних спрямувань соціальної роботи в умовах воєнного часу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Внутрішньо переміщеною особою вважається громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків воєнного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. Аналіз причин даного явища і ситуацій, в якій опиняються, зазвичай, внутрішньо переміщені особи свідчить, що основними напрямками роботи з означеною категорією осіб має бути: надання їм юридичної допомоги; сприяння у поселенні і створенні оптимально сприятливих умов для проживання, працевлаштування; допомога у влаштування дітей у школу і дошкільні заклади; допомога і

сприяння в отриманні чи продовженні освіти; надання медичної допомоги, соціальних послуг, матеріальної і фінансової підтримки тощо.

Проблемність і складність соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в умовах сьогодення в Україні у зумовлюється такими факторами: фактором неочікуваності, масштабності, значною чисельністю, міграцією внутрішньо переміщених осіб як на території України так за її межами; наявністю широкомасштабних воєнних дій на значній території України; недостатністю ресурсів для задоволення потреб та відсутністю спеціально підготовлених фахівців. Наша країна враховує міжнародний досвід роботи з вимушено переселеними особами, проте очевидним є факт відсутності досвіду і відпрацьованих моделей соціальної роботи з означеною категорією громадян.

Слід також враховувати, що певна частина внутрішньо переміщених осіб належить до соціально незахищених категорій населення (особи з інвалідністю, особливими потребами, люди літнього віку, батьки-одиначки, малозабезпечені тощо). Цілком очевидно, що ситуація вимушеного переселення посилює і поглиблює фактори ризику для них. Вимушено переселені особи часто відчують себе ізольованими та відкинутими приймаючою громадою. Більшості з них, залежно від умов проживання та соціального статусу, важко або інколи просто неможливо зорієнтуватися і успішно адаптуватися на новому місці. При цьому слід зауважити, що їм часто доводиться змінювати не тільки місце перебування, але й життєві орієнтири; оволодівати новими професійними і соціальними навичками.

Власне тому у соціальній роботі з вимушено переміщеними особами важливо опиратися і використовувати усі наявні резерви і ресурси територіальних громад, державних і приватних підприємств, установ, закладів освіти, благодійних об'єднань і організацій, жителів громади, ресурс масового волонтерського руху, який охопив країну.

Вважаємо за доцільне розповісти про досвід роботи благодійних організацій і центрів у наданні допомоги внутрішньо переселеним особам та членам їх сімей, а саме про благодійну організацію «Центр соціальної підтримки дітей та сімей «Відкрите серце», яка була створена та розпочала свою діяльність на Тернопільщині у 2019 році. У центрі функціонувало відділення для матерів з дітьми, які перебували у складних життєвих обставинах. Діяльність Центру у момент його відкриття була спрямована на надання на таких видів соціальних послуг: підтримане проживання; соціальна адаптація; надання тимчасового притулку; консультування; соціальний супровід; представництво інтересів; посередництво (медіація); соціальна профілактика; натуральна допомога; інформування; соціальна інтеграція та реінтеграція.

Повномасштабна війна росії проти України спричинила значний потік внутрішньо переміщених осіб, які потребували притулку, соціальної підтримки та допомоги. Власне тому у перші дні війни благодійна організація змушена була переформатувати свою діяльність для того, щоб прихистити численних внутрішньо переміщених осіб. Заради

справедливості варто зазначити, що на перших порах було дуже складно: адже кількість людей, які потребували допомоги і притулку, з кожним днем зростала, а Центр не був готовим до цього. Проблеми виникали буквально кожного дня: не вистачало побутової техніки, меблів, ліжок, матраців, постільної білизни, харчів та багато чого іншого.

Професійна координація дій, пошук і залучення резервів, благодійних організацій, спонсорів, меценатів, волонтерів, опора на сильні сторони громади та самих внутрішньо переміщених осіб, допомогли вирішити проблему з обладнанням приміщень, забезпеченням меблів, побутовою технікою та створенням належних умов проживання. На даний час у центрі обладнано 95 місць для проживання внутрішньо переміщених осіб. При поселенні пріоритет надається матерям з дітьми. Благодійна організація робить все можливе, щоб забезпечити їм комфортні умови. Окрім створення належних умов проживання благодійна організація «Відкрите серце» забезпечує внутрішньо переміщених осіб продуктовими наборами, які складаються з продуктів першої необхідності і підбираються з урахуванням потреб клієнта.

Важливим напрямом діяльності благодійної організації є проведення для внутрішньо переміщених осіб (як для дорослих, так і для дітей) тренінгів, спрямованих на вирішення проблем їх адаптації та інтеграції до нових умов життя, надання психологічної підтримки.

Тренінги направлені на зменшення культурного шоку та стресу, що часто виникають через побачене, пережите та у зв'язку з вимушеним переїздом у нове місце проживання і роботи. Також тренінги розглядаються як можливість для внутрішньо переміщених осіб знайти нових друзів та партнерів, що сприяє їхній соціальній адаптації.

Особливу увагу організація приділяє роботі з дітьми, які часто відчувають тривогу, депресію та розгубленість. Робота з такими дітьми спрямована на мінімізацію наслідків пережитого та покращення психологічного стану. Їм інколи важко знайти нових друзів та побудувати стосунки з новими людьми. Тому значна увага приділяється проведенню заходів та активностей, які сприяють спілкуванню та взаємодії між дітьми. Також працівники та волонтери та працівники намагаються побудувати роботу з дітьми таким чином, щоб діти брали участь у різноманітних спортивних, художніх та культурних заходах. Працівники благодійної організації роблять все можливе, щоб розкрити потенціал та таланти дітей.

Висновки. У сучасних умовах в Україні очевидним є факт важливості і необхідності різноаспектної роботи з внутрішньо переміщеними особами. Діяльність благодійної організації «Відкрите серце» є свідченням того, як використання підходу, орієнтованого на сильні сторони і ресурси громади та її жителів, інших благодійних організацій і волонтерів посприяли в забезпеченні житлом внутрішньо переміщених осіб, створенні сприятливих умов не тільки проживання, але пошуку місця праці, влаштуванні дітей у дошкільні і загальноосвітні заклади, залучення їх до різноманітних видів активностей та соціокультурної діяльності, що

допомагає їм відчутти себе у безпеці і полегшує процес адаптації до нових умов проживання.

Список використаних джерел

1. Григоренко І.О., Савельєва Н. М. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах: навч. посіб. [для студ. і магістр. спец-тей «Соц. робота» і «Соц.педагогіка»]. – Полтава : ПНПУ, 2017. –100 с.
2. Семигіна Т. В. Розвиток власних теорій соціальної роботи: глобальні тенденції. Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2018. С. 90–194.
2. Слозанська Г.І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за наук. ред. В. А. Поліщук, Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 382 с.

Наталія Шпиг

кандидат педагогічних наук, викладач,
старший викладач кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
м. Суми, Україна

Крістіна Андрухова

здобувач вищої освіти IV курсу,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
м. Суми, Україна

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА У МОЛОДІЙ СІМ'Ї

У статті висвітлено практичні аспекти профілактики домашнього насильства у молодій сім'ї. Указано на важливості проведення профілактичних заходів. Сформульовані основні напрями та форми роботи соціальних працівників у молодими родинами щодо профілактики насильства.

Ключові слова: соціальна робота, профілактика, молода сім'я, домашнє насильство.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Центри соціальних служб у тісній співпраці з соціальними педагогами системи освіти та виховання, надають кваліфіковану допомогу молодим сім'ям, які не можуть самостійно вирішити свої проблеми або опинилися в складних життєвих обставинах.